

THEDE PALM:

Livhusarer

Livregementets husarer, eller K 3, utgör ett ovanligt exempel på ett kavalleriregemente, detta därför att det lyckats överleva. Visserligen har detta skett utan hästar – det finns gränser för vad som kan hända här i världen – men regementet med sina traditioner, som betyder mycket, finns kvar.

Livhusarerna. Under redaktion av Bengt Åhslund. 1986

Hur detta gått till är ett av ledmotiven i den stora bok "Livhusarerna. Ett svenskt kavalleriregementes nutidshistoria", som regementet gett ut under sakkunnig redaktion av *Bengt Åhslund*, som är både officer och militärhistoriker. Det är en i flera avseenden tung bok på över 500 sidor, rikligt och väl illustrerad, skriven av ett antal författare, varav flera tillhört regementet under någon tid. Detta hade fram till omkring 1903 varit i huvudsak förlagt till Örebro men flyttades då till Skövde; 1984 blev det förlagt till Karlsborg. Boken innehåller berättelsen om hur ett utpräglat kavalleriregemente flyttades till Skövde och hur ett helt annat regemente lämnade staden 80 år senare. Ett annat regemente till sitt innehåll, men inte helt till sin uppgift.

Ett husarregemente innebar att det hade spaningsuppdrag som en av sina speciella uppgifter. Nu utbildar regementet jägare. Dessa samlas i förband som kan användas till spaning men också för överfall och som därmed utvecklar stor rörlighet. Detsamma skulle kavalleristerna göra och det var bland annat rörligheten som gjorde att de utbildades till häst. Men tiden gick ifrån dem.

När första världskriget utbröt, gick sto-

ra kavalleriförband i strid mot varandra. Det har beräknats, att 1914 fanns i krigförande länder omkring en miljon hästar utbildade för kavalleriets räkning. Ännu mot slutet av kriget höll britterna med kavallerigeneralen Haig som högste chef ett stort antal hästburna förband färdiga bakom sin front, detta i avsikt att de efter ett genombrott skulle kunna rida igenom motståndarens linjer och börja förföljelse bakom hans front. De som visste, hur skyttegravsterrängen i verkligheten såg ut, förstod att detta var orimligt: skyttegravar och granathål och taggtrådshinder gjorde slut på alla drömmar om att kavalleri skulle uppträda avgörande på fronter av den beskaffenhet, som det här var fråga om.

Tyskarna gick, i motsats till engelsmännen, i strid med bl a ulaner, alltså kavalleri beväpnat med lansar. Man hade kunnat tro att lärdomarna från boerkriget skulle ha spritt sig också till tyskarna, men de ansåg sig väl kunna lita på att ryssarna fortfarande hade kvar sina stora kavalleriregementen och att dessa skulle kunna mötas med lansar i stället för med kulsprutor. Vid krigsslutet 1918 fanns inga sådana förband kvar.

För Sveriges del innebar erfarenheterna från kriget, att två av tre stora kavalleriregementen i Skåne lades ned. I andra länder drog man andra slutsatser. När ett nytt världskrig bröt ut 1939 och Tyskland kastade sig över Polen, måste polackerna sätta in kavalleri mot tyskarnas pansar.

Hur kunde nu ett svenskt kavalleriregemente alls kunna hålla sig kvar efter andra världskriget? Det hör till saken att inte bara politiker ville lägga ned regementet. Även en överbefälhavare, vars läggning inte alls låg åt det kavalleristiska,

hade K 3 på sin indragningslista, och han var inte ensam. Det fanns en arméchef, som i det stora puzzel, som det var att bevara så mycket styrka som möjligt samtidigt som det gällde att lägga ned så få förband som möjligt, kastade sina blickar mot K 3. I ett kapitel, som utmärker sig genom både saklighet och god stil, beskriver Bo Westerhult vad som hände, ända fram till den föredragning inför statsutskottets 1. avdelning, där den dåvarande chefen lockade fram tårar hos rörda riksdagsledamöter och förbandet mot all beräkning blev räddat. Att sedan Volvo ingrep och omöjligt kunde låta bli att förlägga en ny fabrik på regementets både område och övningsfält var något som ingen räknat med. Skövde valde mellan ett osäkert regemente och Volvo, och naturligtvis var det Volvo som vann. Detta medförde slutligen, att vad som blev kvar av det gamla kavalleriregementet flyttade med man och allt, dock utan hästar, till Karlsborg.

Westerhults artikel är bara en av många högt intressanta sådana i boken. I ärlighetens namn bör dock nämnas, att där också finns sådana av mindre eller begränsat intresse, det senare avsett för dem som tillhört K 3 i en eller annan egenskap. De som är intresserade av t ex

hästtjänst finner också mycket att läsa, och därmed vidgar sig alltså läsekretsen. Men sådana bidrag som en ganska utförlig beskrivning av hur Skövde såg ut då regementet kom dit och om hur många av husen från den tiden som rivits och ersatts av andra, förefaller inte vara särskilt aktuella i en bok som denna. En skildring av en officer som på egen hand begav sig som frivillig till Norge och som där upplevde strider med tyskarna 1940 – då han som bäst behövdes vid sitt eget regemente – hör absolut inte till den här boken.

För den som söker upplysningar om vilka uppgifter som ett regemente som K 3 var avsett att ställas inför, kan tre uppsatser särskilt rekommenderas. Arvid Cronenberg skriver om husarernas krigsuppgifter enligt den allmänna krigsplanläggningen från 1905 med unionskrisen fram till 30-talets mitt, alltså fram till andra världskrigets utbrott och beredskapen. Carl-Axel Wangel skriver om beredskapstjänsten 1939–45 i stort och Bengt Åhslund skriver om K 3 i Värmland 1940. Alla tre uppsatserna är av hög kvalitet och alla tre behandlar vad all planläggning och utbildning egentligen gick och fortfarande går ut på: hur ett militärt förband skall kunna tjäna landet i händelse av krigsfara eller krig.